

Datum: Donderdag 13 april 2023
Tijd: Aanvang 15:00, 17:00 Borrel
Locatie: KIGC, dam 27 Amsterdam

Koloniale cultuurgoederen: onderzoek, beleid rond teruggave aan de landen van herkomst en de rol van het recht

De voorjaarsbijeenkomst van de VKCR vond dit jaar plaats in de bibliotheek van de mooie Koninklijke Industriële Groote Club in Amsterdam. Tot ons groot genoegen zat de gehele zaal vol met leden om deze bijeenkomst met als thema **Koloniale cultuurgoederen: onderzoek, beleid rond teruggave aan de landen van herkomst en de rol van het recht** bij te wonen. Nadat de jaarlijkse ALV was afgerond, ging het programma verder met zeer interessant lezingen over koloniale cultuurgoederen.

Als eerste kwam **Wayne Modest** aan het woord. Hij is inhoudelijk directeur van het Nationaal Museum van Wereldculturen (NMVW)/Wereldmuseum (WMR). Hij is vanuit het museum een initiator van het internationaal onderzoeksprogramma Pressing Matter, dat zich bezighoudt met de herkomst en bestemming van koloniale collecties in Nederlandse musea. Modest startte zijn lezing met een recent voorbeeld waarbij een activist in het oog van de camera's een beeld meenam uit het Afrika museum. Het beeld verblijft sinds het koloniale tijdperk niet in het land van oorsprong en volgens de activist is het beeld gestolen. Het beeld dient terug te worden gegeven aan het land van oorsprong. Modest benadrukte de spanning die bestaat tussen het belang van een museum en haar activiteiten en het belang van de landen die onder koloniaal bewind zijn (geweest). Er zijn veel cultuurgoederen door de koloniale macht meegenomen uit deze landen. Hij stelde belangrijke vragen zoals: 'Wat betekent eigenaarschap precies, en kan eigenaarschap worden gedeeld?' 'Wat is de waarde van een cultuurgoed precies, welke waarden zijn belangrijk en voor wie?' 'Hoe moet het meenemen van cultuurgoederen uit destijds koloniale landen nu juridisch worden beschouwd, moeten de activiteiten vanuit het perspectief van de destijds geldende wet- en regelgeving worden gezien of juist niet?' 'Hoe verhouden we ons hier ten opzichte van koloniale objecten?' Het is belangrijk om hier antwoorden op te vinden en een andere juridisch ethische raamwerk te creëren dat meer rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid in zicht draagt. Het onderzoeksprogramma Pressing Matter draagt hieraan bij.

Vervolgens sprak **Wouter Veraart** verder over het project Pressing Matter. Hij is hoogleraar Encyclopedie en Rechtsfilosofie en hoofd van de Afdeling Rechtstheorie en Rechtsgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam, eveneens verbonden aan onderzoeksprogramma Pressing Matter. Veraart verwees naar de twee adviesrapporten rondom het onderwerp van het teruggeven van gestolen cultuurgoederen. Als eerste het rapport 'Koloniale Collecties en Erkenning van Onrecht', dat onder leiding van Lilian Gonçalves-Ho Kang You in 2020 werd gepubliceerd. Het tweede adviesrapport is getiteld: 'Streven naar rechtvaardigheid' dat onder leiding van Jacob Kohnstamm in hetzelfde jaar werd gepubliceerd. In dit rapport wordt een evaluatie gegeven van het Nederlandse beleid bij de restitutie van cultuurgoederen die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn geroofd. Veraart maakte onder andere ten aanzien van de behandeling van geroofde cultuurgoederen een interessante vergelijking tussen deze twee rapporten. Het stelde belangrijke vragen zoals: 'Moet er een belangenafweging tussen plaats moet vinden tussen het belang van het museum en het belang van het land van oorsprong van een cultuurgoed? En zo ja, geldt dit alleen voor cultuurgoederen die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn geroofd of geldt dit ook voor koloniale cultuurgoederen?' 'Wat betekent 'vrijwillig' in een land dat door een koloniale macht is overgenomen?' Veraart gebruikte Frankrijk en België als voorbeelden voor handelwijzen ten aanzien van de teruggave van koloniale cultuurgoederen. De regeringen van deze landen gaan gesprekken aan met de regeringen van de landen van herkomst. Vaak komen zij in deze gesprekken tot een goede oplossing ten aanzien van de vraag of en hoe koloniale cultuurgoederen worden teruggegeven. In Nederland wordt nog altijd door een commissie beslist of een geroofd cultuurgoed wordt teruggegeven aan de oorspronkelijke eigenaar.

Het was al met al een zeer bijzonder geslaagde en leerzame middag. Waarvoor dank!

